

Een beleving in AquaZoo

Tekst en foto's Jeffrey Meijer

"Het begint allemaal met beleving," zegt Klaas-Jan Leinenga, hoofd educatie bij AquaZoo in Leeuwarden. Als mensen iets van dichtbij hebben gezien, aangeraakt, gehoord of geroken, dan pas begint het te leven.

"Zo is het ook met bijen," vult imker Siemen Jager aan. Redacteur Jeffrey Meijer is op bezoek bij AquaZoo Leeuwarden, waar imkers bij toerbeurt zorgen voor vier volken zwarte bijen. "We staan hier in het voormalige beververblijf, maar deze hebben wij zo'n twee jaar geleden omgetoverd tot Insectenweide. Hier hebben wij diverse inheemse planten groeien voor allerlei kleine bestuivers, met in het midden vier bijenkasten met zwarte bijen," legt Klaas-Jan uit.

Waddendieren

Als dierentuin heeft AquaZoo ook exotische dieren — denk aan de tijgers, beren en rode panda's — maar aan de lokale biodiversiteit wordt evenveel belang gehecht. Leeuwarden ligt dicht bij de Waddenzee, waar ontzettend veel dieren leven. Die zijn hier zoveel mogelijk te zien. Zeehonden, waddenvogels, meeuwen, diverse platvissen, schelpdieren, zeeforellen en zelfs kleine haaien. Allemaal dieren die hier wonen en leven. Dat geldt ook voor de zwarte bij die van oorsprong in deze hoek van Europa leeft. Al duizenden jaren, aangepast aan het huidige klimaat. De zwarte bij kan beter tegen lagere temperaturen en men zegt dat ze 'zuiniger' zijn. Dat houdt in dat het volk minder honing verzamelt en verbruikt om de winters te kunnen overleven. "Ze zijn in ieder geval wel fanatieker dan de carnicabij," lacht Siemen. "Maar als ze fanatiek tegen mij zijn, dan zijn ze vast ook fanatiek tegen andere indringers zoals muizen, Aziatische hoornaars of varroamijten, denk ik dan maar." Siemen, zo'n acht jaar imker, heeft thuis twee bijenvolken staan: een carnicavolk en een volk zwarte bijen. "Waar ik met de carnicabijen zonder handschoenen kan werken, is dat bij de zwarte bij echt geen optie," legt hij uit. "Ik merk ook dat als ik per ongeluk iets hardhandiger een raampje in of uit de kast haal, de zwarte bijen direct opvliegen waar de carnicabijen 'raatvaster'

zijn." Thuis laat Siemen zijn bijen zelf de honingkamer uitbouwen. Prachtige raathoning komt daarvan af, die voortreffelijk smaakt. De honing van de bijen in AquaZoo laat de imker voor de bijen achter. Zo kunnen ze inwinteren op eigen honing.

Zwarte bijen

"Er zijn meerdere eigenschappen van de zwarte bij die anders zijn dan die van bijvoorbeeld de carnica- of de buckfastbijen," legt Siemen uit. "Zwarte bijen ontwikkelen zich relatief traag in het voorjaar, waardoor ze pas half tot laat in mei in zwermstemming komen. Ideaal om dan een veger te maken. Dat hebben wij hier ook recent gedaan." Hij is niet de enige imker die in AquaZoo met de vier bijenvolken werkt. Samen met twee andere imkers draait hij vrijwillige diensten. Ze volgen daarbij dezelfde opvatting: zwermen voorkomen en geen varroa-behandeling uitvoeren. "De twee hoofdvolken zwarte bijen komen van Terschelling en Bosland (België) en zijn raszuiver. Na het maken van de kunstzwerm zal de nieuwe koningin gaan paren met

darren uit de buurt. En niet alle imkers in deze omgeving houden zwarte bijen. Dat deze volken straks niet meer raszuiver zijn, dat weten we maar al te goed. En hoe we dat in de toekomst aan zullen pakken moeten we nog goed bespreken, maar de samenwerking met Terschelling en organisatie *Zwartebij.org* is zeer goed en wie weet bestellen wij bij hen wel weer raszuivere koninginnen."

Beleving

In de *Insectenweide* draait het niet alleen om de zwarte bij, maar juist ook om al die andere bestuivers, zoals vlinders. Vlinders en rupsen zijn zeer kieskeurig als het om voedsel gaat. Meestal zijn er maar één of twee planten waar ze nectar halen of waarop ze eitjes leggen. Daarom staan hier veel verschillende soorten dracht- en waardplanten, voor elke vlinder en rups wat wils. Net als vlinders hebben veel wilde bijen en hommels een voorkeur voor één of slechts enkele drachtplanten. Door grote informatieborden bij elk dierenverblijf te plaatsen, leert de bezoeker veel over het dier en diens

Klaas-Jan Leinenga en Siemen Jager bij de zwarte bijen

Zandsculptuur van een honingbij foeragerend op een bloem

leefomgeving. Sommige van deze moderne borden zijn interactief of zijn voorzien van een QR-code voor meer informatie of zelfs voor het geven van een donatie voor speciale dierenprojecten. Zo kan iedere bezoeker nog een extra steentje bijdragen. "Het mooiste zou zijn als wij een bijenvolk in deze observatiekast kunnen krijgen, Siemen," zegt Klaas-Jan. En dat is ook precies wat een bezoeker van het park beaamt. "Ik ben hier nu met mijn zoontje van vier jaar oud en het eerste wat hij wilde zien waren de bijen. Om te kunnen zien hoe het er in de bijenkast aan toe gaat, lijkt mij superinteressant." "De volken zijn er nu nog niet sterk genoeg voor, maar in de niet al te verre toekomst komt er wel degelijk een volkje hier te wonen," legt Siemen uit.

Zandsculptuur

Elk jaar organiseert het park in het voor- en najaar een evenement. Dit voorjaar en deze zomer is dit Zand &

Zoo. Prachtige zandsculpturen staan in het park verspreid, zo ook een van een honingbij, foeragerend op een bloem. Ik kijk een paar minuten naar het beeld. Het is zeer indrukwekkend en gedetailleerd gemaakt. Opeens valt mij op dat de onderste blaadjes van de bloem helaas al zijn afgebrokkeld. Alle andere sculpturen die ik heb gezien zijn nog helemaal intact. Is dat vanzelf afgebrokkeld, of heeft de maker dit met opzet gedaan om een boodschap te vertellen? "In de media zien we allemaal verschrikkelijke beelden van leefgebieden van dieren die verdwijnen. De ijskappen smelten en bossen worden gekapt, allemaal in het buitenland, maar vergis je niet," zegt Klaas-Jan bezorgd, "Ook in Nederland brokkelen leefomgevingen van inheemse dieren elk jaar sterk af." Ik denk dat deze zandsculptuur van de honingbij dat, bewust of onbewust, heel duidelijk laat zien... ■

De bijenkasten met uitzicht op bezoekershut